

Dukroms

...visi jausmų kraštutinumai artimi beprotybei...*

VIRGINIA WOOLF, *ORLANDAS*

Artėja sunkesnės dienos.
Laikinei atidėtas laikas
ryškėja ties horizontu.
Greit reikės tau užsivarstyt batus
ir vyti atgal šunis į pajūrio kaimą,
nes žuvų viduriai
jau sustingo vėjyje.

INGEBORG BACHMAN,
*ATIDĖTAS LAIKAS***

* Vertė Irena Marija Balčiūnienė.

** Vertė Vytautas Karalius.

1.

Kada pirmą kartą Ją pamačiau?

Gal po poros savaitių, kai įsikūrėme naujajame bute?

Žinojau, kad tai Ji.

Vadimas buvo sutikęs Ją lifte. Tik nesakė, kad graži. Sakė, paryžietė, kaip tu ir nori.

Ką jis turėjo omenyje? Užviriau: ko jis kišasi, tai mano sumanymas, mano gyvenimas, jis tik viena dėlionės dalis.

Na, kaip tu mėgsti, pasakė, stileiva. Smulki, liesos kojos, raudonos lūpos, pasipūtusi – *chic parisienne*.

Esu tikra, neminėjo, kad graži.

Smalsu tik kodėl?

Ji tempė į vidų madingos akvamarino spalvos „Yoyo“ vežimėlį. Prišokau, palaikiau duris. Buvo mandagi ir šalta kaip daugelis čia su nepažįstamais žmonėmis. Iššiepė plačias raudonas lūpas:

– Ačiū, jūs labai maloni, tikrai miela iš jūsų pusės.

Žvilgsnis perbėgo manimi kaip smalsi skruzdėlė.

Perbėgo ir nukrito.

Neaukšta tamsiaplaukė. Akių juodumas it varnos plunksnų. Žvilgsnis hipnotizuojantis. Plaukai trumpai kirpti, tobulai užkrite ant akių it vėduoklė. Prieš veidrodį su plaukų džiovintuvu stovi geras dvidešimt minučių, esu tikra. Judesiai atsargūs, žodžiai pasverti.

Įsikalbėjau akių obuolių atspindžiuose mačiosi baimės ir netikrumo šešėlių; jis visada bus nuvejamas ryžtingais judesiais, mandagių, nereikšmingų frazių srautu, staigiai keičiant temą.

Aulinukai žalios odos, siauros kelnės, balta palaidinė, stambūs karoliai, atlasas sunkus paltas. Atsainiai ant pečių užmesta juoda skara, marginta stambiomis gėlėmis. Viskas rūpestingai apgalvota, bet turi atrodyti natūraliai – užsimetė atseit kas pakliuvo po ranka. Nukreipiau akis į veidą – goslios, minkštos lūpos, veriantis juodų akių žvilgsnis. Ji pilna savęs. Nestojanti ten, kur nereikia, kur nėra būtina. Išranki, atsaini, kryptinga, žinanti, kas ji ir ko verta.

Man staiga sugniaužė skrandį.

Ar čia ne tas *je ne sais quoi*^{*}, apie kurį svajoju?

Ar Ji ne iš tų, kurios ir su šiukšlių maišu ant galvos atrodo įstabiai?

Aplaižiusi amžinai sukepusias lūpas aštriai pajutau: noriu, kad Ji suklyptų, kad išsiterliotų savo tobulas pilkas kelnes.

Kalė, kaip ir jos visos, karčiai pamaniau.

– Geros dienos, – kirste nukirto ir apsisukusi žengė lifto link.

* kažkas tokio (*pranc.*).

Žiūrėjau į jos abejingą tobulą nugarą. Paltas tamsiai mėlynas, kokybiškas, puikiai išvalytas, be jokio vilnos gumulėlio.

Gerklę užsmaugė emocijų gumulas. Jei būčiau prabilusi, balsas būtų buvęs spigus, jame būtų teliūskavusios tos mano amžinos ašaros. Nereikalinga, nuvilta, tokia vargšėlė. Iš kūno išėmė visus kaulus, čia pat susmuksiu. Užsikabinti nebuvo už ko. Meilė – toji virvė, už kurios kabinčiausi, lipčiau iš klampios kartelio bedugnės. Privalėjau būti matoma ir norima.

Tą akimirką nekenčiau Jos nugaros, to ryžto eiti tolyn, neišleisti į savo gyvenimą, užšauti svetimam duris nepaliekant jokios vilties.

Vis dėlto atsisuko nuo lifto. Gal nustebto, kodėl likau stypsoti. Užsienietė, rodos. Iš kur? O Jos vaikas? Kiek jam? Dveji su puse?

Stebeilijausi į Jos veidą, šešėlius akių obuoliuose, tvirtai sučiauptas lūpas.

Ji čia gyvena. Niekur nedings. Mus skiria tik vienas aukštas. Tai Jos kulnų kaukšėjimą į parketą girdžiu vakarais. Kartais ten klykia vaikas, rėkia moteris. Trečiadieniais, kai lyja, iš ten kiaurą dieną sklinda aktyvaus gyvenimo garsai. Vadinasi, trečiadieniais Ji nedirba. Ji lieka su vaiku.

Ateis tokia diena, kai palaikydama duris susiimsiu ir ramiai, atsipūtusio, savimi pasitikinčio žmogaus tonu išstarsiu:

– O, nauji kaimynai! *Vous allez bien?* Gal kada pas mus? *Apéro?**

Čia taip mezgami santykiai, sakė Vadimas.

* Kaip laikotės? Aperityvo? (*Pranc.*)

Kai kada vakarais virš mūsų girdžiu įkaušusių svečių šurmuli, balsus, muziką. Ji turi draugų. Mes čia nauji, mes nieko neturime. Aš irgi noriu būti stilingos, lieknos, savimi pasitikinčios paryžietės draugė. Vadimas kiekvieną rytą išeina į darbą, o aš lieku – pati su savimi, su Lėja.

- - -

– *Ar aš tave kada mušiau?*

Balsas tikrai ne jos, sakiniai ne jos. Ji apie tai niekada nekalbėtų – apie ką nors asmenišką. Apie save ir mane.

– *Niekada, Ina.*

– *Eik valgyti, atsigausi.*

Ji visada taip sako. Už namų sienų jai aš niekas, eilinė nevykėlė. Namuose ji bent jau sukala vėnis į iškrypusį stuburą. Pamaitina.

Ilgas koridorius, nušiuurę tapetai su smulkiomis, laiko išblukintomis gėlėmis. Žinau, kur einu. Noriu lėtai nueiti į tualetą. Nesidairyti, ar kas nors gali nugirsti, ir kriokdama garsiai, sunkiai išsivemti.

Išvemti jos riebių maistą.

Paskui palaimingai drebėti visu kūnu, lengvu ir tuščiu – tą trumpą akimirką, kol kaltė ir gėda dar mindžikuoja, tą trumpą it ant pirštų tirpstantis sniegas akimirką pajusti tykią, švelnią ramybę.

Ryžtingai susikišu pirštus į burną. Žandikaulis įnirtingai priešinasi – jį surakina. Iš seno bako kapsi vanduo. Lėtai, lyg tyčiotųsi.

Bejėgiškai kūkčioju. Tai privalo iš manęs išeiti, po galais. Negaliu likti su šita nepakeliama našta. Sugrūsta į nekenčiamą pilvą.

*Niekas gyvenime nevyksta taip, kaip suplanuota.
Kūkčioju. Girdžiu, už durų motina Ina piktai man sako:
– Tik gėdą darai.*

Prabundu.

– Man pasirodė. Ar man tik pasirodė, Vadimai?

Jo žvilgsnis apsiblausęs, pavargęs. Nenoriai linktelėjo. Nepasirodė. Pro langus saulei plieskiant žybtelėjo Eifelio bokšto gabalėlis. Šaltas, galingas metalas. Beveik liesti jį drėgnais pirštų galiukais, glostyti pamišusiu žvilgsniu, pergalingai sutrėkšti delnuose, jis toks mažytis iš toli. Beviltiškai įtikėti jo galia, aklai pasimauti, kaip pasimovė ne viena.

Metro stotelė – apačioje, matau ją pro langą. Yra metro panošėje – jau esi *j'aime rien, je suis parisien**. Čia tau ne tas šleikščių pagyrūnų variantas, sakau Vadimui, kurie gyvena nusususiamie priemiestyje, iki centrinės Paryžiaus stoties darda valandą dvo-kiančiu RER ir vis tiek išdidžiai vadina save paryžiečiais.

Apsimetėliai.

Mes tikri, mes pro langus tą Paryžių puikiai matome.

Iš pažiūros tai tipiškas, padorus priemiesčio miesteliūkštis su nenusakomos spalvos ir formos bažnyčia ir torto spalvų rotušė prie metro, viena didelė *avenue*, nosį kutenančiu mėsinės, sūrinės, kepyklėlės kvapais. Einant ja kelią pastoja ant šaligatvio

* Aš nieko nemėgstu, aš – paryžietis (*pranc.*).

iššokusios vaisių dėžės iš arabų krautuvėlių; ir klasika: „Franprix“, „Monoprix“, „Picard“ parduotuvių iškabos. Viltिंगai žaliuoja vaistinių kryželiai, o nusukus į gatveles į akis šoka įvairios kavinės, įmantriai pavadinti vietnamietiški nagų salonai, baseinas – tai, ko užtenka kasdienai. Už baseino naktimis pavojinga trainiotis, ten renkasi visokio plauko chebra, it susitarę – juodais sportiniais drabužiais; tarp gyventojų išmestų lūžėnų, kurių nespėjo surinkti romų furgonai, jie rūko kažko prikimštas šišas.

Man patinka galvoti, kad kadaise šiomis gatvėmis trynėsi pats Picassas, o Hemingway'us minėjo barmeną Žaną iš Monružo. Jis dirbo legendinėje kavinėje „La Closerie des Lilas“. Turbūt dviračiu važinėjo į darbą ir namo. Turėjo namą ir sodą Monruže. Ten kuisdavosi poetas Evanas Shipmanas.

Ir dabar čia galima turėti namą ir sodą, niekas netrukdo. Tik namai mažiausiai po milijoną – kainos kyla įspūdingai. Gatvėje gali sutikti garsią aktorę, tą, kuri filmavosi „The Beach“.

Jeigu nežiopsosi.

Išnirusi iš metro žiočių pakeliu galvą. Štai paryžietiškas, balsvas Haussmanno stiliaus namas, ornamentuoti balkonai tik trečiame aukšte, ten mūsų butas. Jo savininko kelnės dulksvo akso, batai su platforma, palaidinė sniego baltumo. Rakindamas duris saldžiai šypsojosi ir nenuleido nuo Vadimo lūpų alkanos žvilgsnio.

Man iškart patiko erdvus namo vestibulis su šachmatinėmis grindimis, žaliu kilimu iškloti siauri laiptai, vitražai koridoriaus languose ir siaurutis liftas, kur vos telpame dviese. Girgždantis parketas, aukštos lubos, seni židiniai ir lubų lipdiniai. Akiplėšiška

tokiame kontekste šiuolaikinė ir dar raudona virtuvė. Erdvus vonios kambarys, šalia vonios – staliukas su dombros kvapo žvake iš „Diptyque“.

Nepatiko niūri Vadimo mina. Jis mėgo modernius butus su elektrinėmis žaliuzėmis, neprakiurusiais kanalizacijos vamzdžiais ir parkingu.

Ne, Vadimai, jokių būdu. Tik senovinis namas su aukštomis lubomis. Butas ir visa kita. Atmosferiškas.

Savininkas, senas draugo draugas, pasiūlė gerą kainą. Vadimas nunėrė galvą. Išeidamas savininkas pridūrė:

– Kaimynai čia puikūs žmonės. Tikri paryžiečiai.

Tai galutinai sutaikė mane su faktu, kad gyvenisiu gal ir ne visai Paryžiuje.

Reikėjo prisiversti.

Perėjau tiltu per senąjį Paryžiaus miestą juosiantį dulkėtą aplinkkelį, dar vadinamą periferija, – beveik bėgte, nekvėpuodama. Šlykščios dulksės lindo po apykakle, į nosį, maišėsi su snargliais. Stūmiau vežimėlį įsirežusi, veidmainingai parypuodama:

– Vargšas vaike, miesto užesys – tokia bus tavo lopšinė.

Didelio miesto, svajonių miesto.

Orą perskrodė sirenos. Persisvėriau per tilto turėklą. Kaip ir toji, ėjusi priešais; jos galva rūpestingai aprišta karamelinės spalvos skarele. Trys vaikai tvarkingai įsikibę į dirželius prie

vežimėlio. Iš ten maskatuoja baltos kojytės. Auklė. Jau pradėdau jas atpažinti.

Apačioje, aplinkkelyje, automobilių srautas išdarkytas, sutrūkęs. Sumaitotas automobilis, balta pala užklotas kūnas.

Ar tai ženklas? Ką jis turėtų reikšti?

Ar tai tiesiog eilinė diena, statistinė tragedija dideliame mieste.

Parke gaiviau. Dar šiek tiek – ir viskas sužaliuos, sprogs pavasariniai pumpurai. Dvokia šlapimu. Vėjas šiurena šiukšles. Mes šiek tiek čia pabūsime. Turiu pasidairyti. Man reikia suprasti, kas čia lankosi ir kodėl.

Kol kas tylu, pora auklių ant suoliukų, čiuožykla, smėlio dėžė, sūpynės. Tamsiaodės mamos su keliais vaikais. Per didelė erdvė man. Per mišri. Reikėtų sugrįžti į Monružą, ten Jos ieškoti.

Ištumiu vežimėlį pro parko vartelius.

Keturioliktoji apygarda, Orleano vartai, prie metro žioplinėjantys neaiškūs tipai. Iriusosi su vežimėliu per minią, laikau prispaudusi prie savęs kuprinę; prie metro akivaizdžiai sukasi kokia nors vietinė gauja, stumdo narkotikus, *pakiai** siūlo sultingus avokadus, mangus, prapjautus, skaisčiai oranžinius – ar tik juos?

Kažkoks juodas mažas žmogėnas siūlo cigaretes: „Panele, labai pigiai.“ Kažkas man švilpia pavymui, pagreitinu žingsnį, švilpimas nesiliauja, nesusilaikau, suraukiu antakius, pakeliu akis.

– Ei, ji panaši į Marine? Ei tu, Marine Le Pen!

Būrys įvairiausių odos atspalvių, šaiposi, provokuoja, vienas tiesia į mane ranką, beveik liečia pro atsegtą paltą kyšančią mano dryžuotą palaidinę, bėgu.

* Pietų azijiečiai.

Sustoju Raspailio bulvaro kelkraštyje, kelių amžių didingi pastatai – tai kažkieno namai ir butai; žvalgausi į plačius langus, gal ką pamatysiu, lempos kamputį – o ko iš tiesų ieškau?

Lendu į metro žiotis, pargriūnu po vežimėliu, viską galiu pati, stojuosi, valausi purvą. Paaugliai praeidami nusižvengia. Lėja zirzia, jai nepatinka uždara vagono erdvė, ji nori valgyti, gerti, miegoti. Tūpčioju, glostau, imu ant rankų, vėl sodinu atgal. Senutė su auksinėmis apyrankėmis nepakančiai kosteli, nervingai meta į mėlyną „Longchamp“ krepšį akinius, perskrodžia mano siluetą žvilgsniu-skustuvu. Lendu į jos ramybę. Trikdau jos ramų lingavimą metro. Jei būtų įžūlesnė, pamokytų mane. Tuo spigiu visažinės ilganosės balsu. Ji tai jau tikrai mokėjo tvarkytis su irzliais vaikais. Nešokinėjo aplink it vergė. Elgėsi kaip prancūzė.

Bet ji negaiš laiko, ji ne iš tų, kurios kalbasi su bet kuo. Ji dar ne tokia vieniša.

Operos stotelėje verkia jauna moteris, gražo rankas. Visko mačiusi minia šaltakraujiškai suka ratus. Sugaunu moters žvilgsnį – veriantį kiaurai, keistai romų. Šalimais ant žemės pledą pasiklojusi stambi moteris, ranka panerta į riebaus katino kailį, pinigus reikia mesti į katino dubenėlį.

Neįmečiau.

Ji spjovė pavymui.

Gydytoja vėluoja. Ji vėluoja, o Lėja varo mane iš proto.

Užkemšu zyzimą sausainiu – kuo gi dar? Pašoku, it tigrė imu matuoti juokingą priimamąjį; sienos išmuštos asfalto spalvos tapetais su rožėmis. Klaiki meditacinė muzika. Prieš mane

atėjusi spuoguota tamsiaplaukė, sėdinti ant apšiurusios kėdės, varto akis ir žurnalus „Elle“, „Marie Claire“. Ji iš čia, ji paryžietė.

Žino, kad jos miestas – tai amžina laukimo salė.

Gydytoja tobulai pakirptais šviesiais plaukais, rėminančiais gražų, griežtą siaurą veido ovalą.

Judesiai užtikrinti, elegantiški. Negaišta laiko kalboms. Dalykiškai bando iškvosti, kodėl atėjau. Balso atžarumas galutinai nokautuoja. Vapu kaip kokia paauglė, apkaltinta slapta rūkiosi virtuvėje. Net sumanau negrabiai nupiešti ant popieriuko makšties vaizdus.

Toji nekrusteli.

Nekantriai irzliai tampo sidabrinį drambliuką ant kaklo. Veido išraiška nesikeičia – šalta, abejinga, pavargusi. Ji nesupranta nei žodžio angliškai. Ji savo šalyje. Tai aš turiu problemą. Ir mano problema tikrai didelė.

– *Madame* Elena... – ji dar kartą įdėmiai pažvelgia į pavardę, – *madame* Pikar.

Tas jos tonas, šiek tiek pašaipus, pabrėžtinai dalykiškas. Kiek čia tokių naujai iškeptų Pikar, susigavusių prancūzą banaliausia pavarde, ji turinti pakęsti?

Ji smerkia. Ir elgiasi kaip su visišku nuliu, nesugebančiu susivokti aplinkoje. Tokia galinga moteris, o toks nenusisekęs primamasis.

– Ji tiesiog profesionali, – po ilgo, nervingo pypsėjimo į niekur Vadimas pagaliau atsiliepė. – O tu visur draugių ieškai, Elena? Surasime kitą.

Ryžtingai baigė pokalbį. Tarsi būtų kalbėjęs su įkyriu vaiki-galiu. Irzlia meiluže.

Miesto karuselė sukasi beprotišku greičiu, žmonės lekia kartu su ja, genami tikslų. Laikas srūva pro pirštus, mano laikas. Begalinis, ištęstas, sustojęs, atidėtas. Esu svetimoje teritorijoje. Karo lauke. Už nugaros, it turistiniame atviruke, didinga „Opera Garnier“.

Ir aš nežinau, kur man čia pasidėti. Ką man čia suvaidinti.

Kas aš, po galais, čia esu.